

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ОБВИНЯЕМИ И ОСЪДЕНИ ЛИЦА - 2024 ГОДИНА

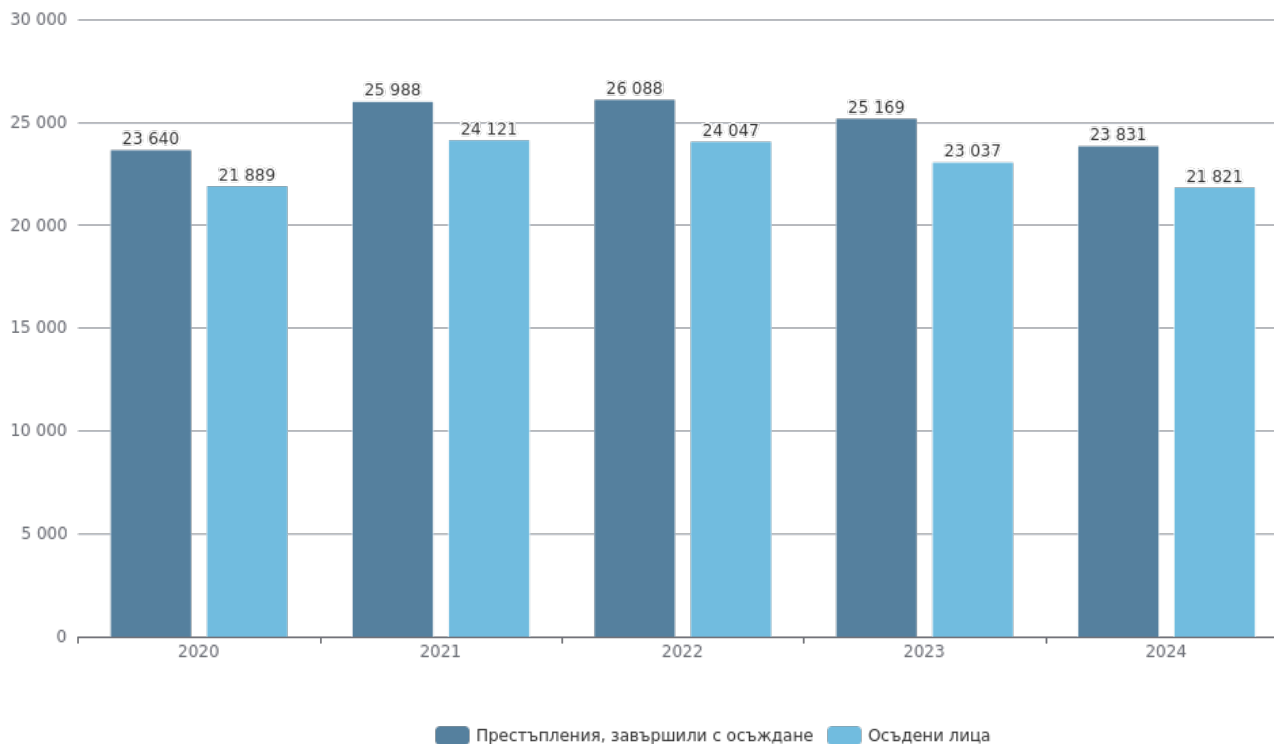
През 2024 г. са приключили делата за 28 935 извършени **престъпления**. От тях 10 235 са завършили с ефективно осъждане, 13 596 - с условно осъждане, 744 - с оправдаване, 282 - с прекратяване, и 4 078 - с освобождаване от наказание.

През 2024 г. **обвиняеми** са били 26 930 лица, от които:

- с ефективна осъдителна присъда са приключили делата на 9 195 лица, или 34.1% от общия брой на обвиняемите;
- условно осъдени са 12 626 (46.9%);
- освободени от наказателна отговорност са 4 164 (15.5%);
- оправдани са 678 обвиняеми (2.5%);
- прекратени са делата на 267 лица (1.0%).

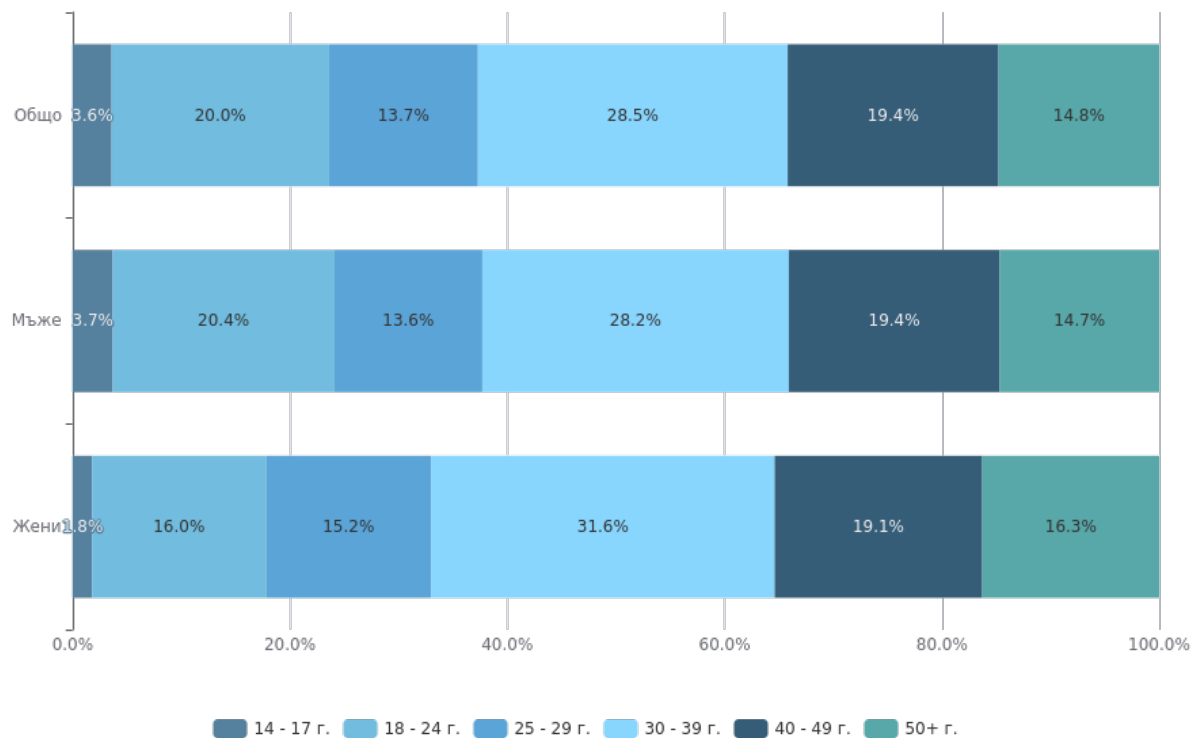
Броят на **осъдените** с влезли в сила през годината присъди е 21 821, което е с 5.3% по-малко в сравнение с 2023 година. Осъдените непълнолетни (14 - 17 години) са 781, или 3.6% от всички осъдени.

Фиг. 1. Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица през периода 2020 - 2024 година

Осъдените мъже са 19 941, или 91.4%, а жени - 1 880 (8.6%). Както сред мъжете, така и сред жените, най-голям е делът на осъдените във възрастовата група от 30 до 39 години - съответно 28.2% за мъжете и 31.6% за жените. На второ място при мъжете е групата 18 - 24 г., а при жените - 40 - 49 години (виж фиг. 2).

Фиг. 2. Структура на осъдените лица през 2024 г. по пол и възрастови групи

Коефициентът на криминална активност¹ е 389 на 100 000 души от наказателноотговорното население² (виж табл. 1). За мъжете стойността му е 748 на 100 000 души, а за жените - 64 на 100 000 души от съответното население. Коефициентът на криминална активност за непълнолетните е 295 на 100 000 от населението в тази възрастова група.

Таблица 1. Коефициенти на криминална активност на 100 000 души по пол на осъдените лица

Години	Общо	Мъже	Жени
2020	365	691	64
2021	406	775	66
2022 ³	428	822	70
2023	411	794	64
2024	389	748	64

Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица по глави от Наказателния кодекс (НК) и някои видове престъпления през 2024 година

Сред престъпленията, завършили с осъждане, най-голям е броят и делът на **общоопасните** - 11 424, или 47.9%. На второ място в структурата са престъпленията **против собствеността**, като с осъдителна присъда са приключили делата за 4 597, или 19.3% (виж фиг. 3).

С осъждане са завършили 2 391 престъпления **против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции**, което представлява 10.0% от всички наказани престъпления.

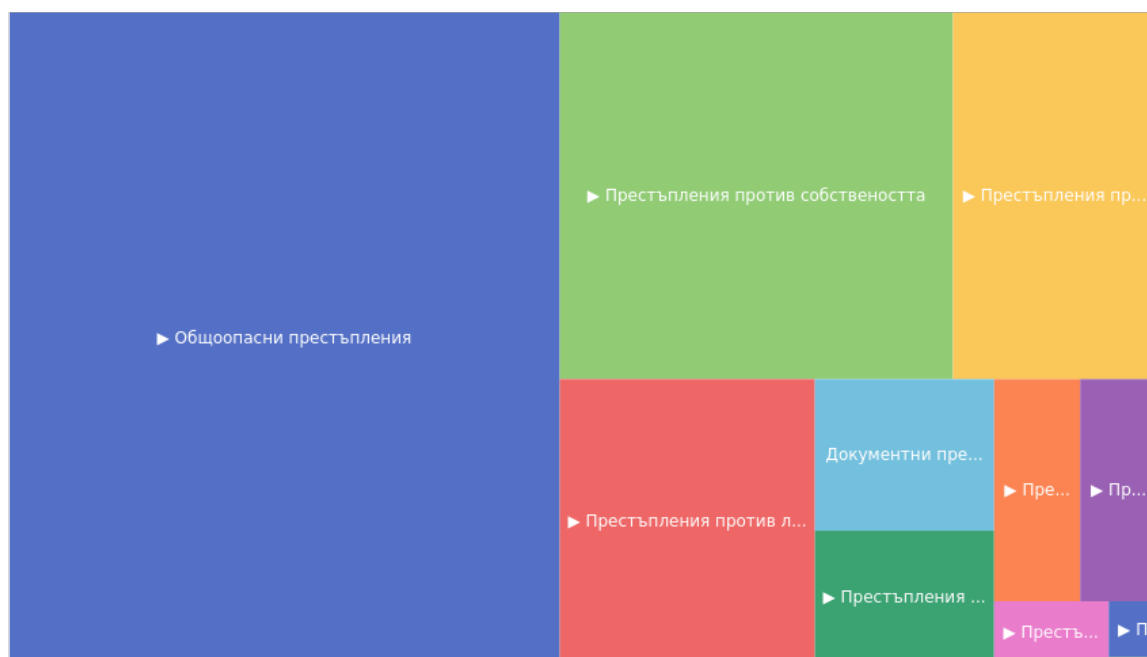
Наказани са и 2 313 **престъпления против личността** (9.7%), 866 **документни престъпления** (3.6%) и 759 **против стопанството** (3.2%).

¹ Осъдени лица на 100 000 души от средногодишното население на възраст 14 и повече години.

² Наказателноотговорно е населението на възраст 14 и повече години - вж. методологичните бележки.

³ Има прекъсване в динамичния ред за всички коефициенти от 2022 година - вж. методологичните бележки.

Фиг. 3. Престъпления, завършили с осъждане по глави от НК и по някои видове престъпления през 2024 година

Почти половината от осъдените лица са наказани за извършването на **общопасни** престъпления - 10 096, или 46.3%. На второ място в структурата са осъдените за **престъпления против собствеността** - 4 980 лица (22.8%).

За извършването на престъпления **против дейността на държавни органи и обществени организации и лица, изпълняващи публични функции**, са наказани 2 273 лица, или 10.4%. Осъдени за **престъпления против личността** са 1 788 (8.2%), за **престъпления против стопанството** - 721 лица (3.3%).

Общопасни престъпления¹

В структурата на общопасните престъпления най-голям е броят на наказаните *престъпления по транспорта и съобщенията* - 7 699, или 67.4% от общия им брой. За извършването им са осъдени 6 893 лица, или 68.3% от осъдените за извършени общопасни престъпления.

Престъпленията, свързани с наркотици, са 3 258 (28.5%), а наказаните за тях лица - 2 812 (27.9%).

Престъпления против собствеността²

Сред престъпленията против собствеността най-разпространени са *кражбите на имущество* - 68.8%. Осъдените за този вид престъпление са 3 583 лица, или 71.9%.

По своята правна и криминална характеристика *грабежите* са сред най-тежките престъпления против собствеността - за 447 грабежа са осъдени 508 лица.

Престъпления против дейността на държавни органи и обществени организации и лица, изпълняващи публични функции³

Незаконното преминаване през граница е най-разпространеният вид сред тези престъпления. За 1 056 нарушения на държавната граница са осъдени 1 075 лица, или съответно 44.2% от престъпленията и 47.3% от осъдените за престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции.

За 97 превеждания през граница са осъдени 115 лица, или 5.1%.

¹ Включват престъпления, извършени по общопасен начин или с общопасни средства, по транспорта и съобщенията, против народното здраве и околната среда, при използването на атомната енергия за мирни цели и други.

² Включват: кражба и грабеж на имущество, присвояване, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане на имущество, злоупотреба на доверие.

³ Включват престъпления против реда на управлението, престъпления по служба, против правосъдието и подкуп.

Престъпления против личността¹

С изключително висока обществена опасност сред престъпленията против личността са *умишлените убийства*. С осъдителни присъди са завършили делата за 59 убийства (довършени и опити), като за извършването им са осъдени 62 лица (3.5%).

Сред престъпленията против личността най-много са причинените *телесни повреди*, като с осъдителна присъда са завършили делата за 1 056 престъпления (45.7%). Осъдени за тях са 865 лица, или 48.4% от общия брой на осъдените за извършени престъпления против личността.

Приключилите с осъждане дела за *разврат* са 263 (11.4%), а осъдените са 202 лица (11.3%). От тях 28 са за *изнасилване* (довършено и опит) с 26 осъдени.

За *трафик на хора* с осъдителни присъди са завършили 130 наказателни дела, или 5.6% от престъпленията против личността. Осъдени за този вид престъпление са 31 лица.

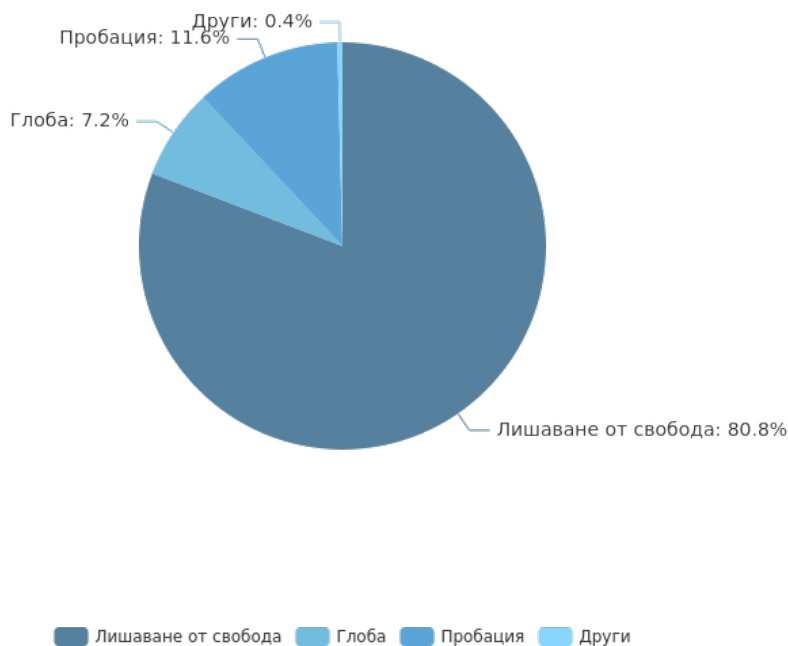
Осъдени лица по вид на наложеното наказание

В структурата на осъдените по наложени наказания най-голям е относителният дял на *лишените от свобода*. През 2024 г. те са 17 623, или 80.8% от общия брой на осъдените лица. От тях най-много са лишените от свобода за срок до 6 месеца (45.7% от всички осъдени на лишаване от свобода), следвани от лишените от свобода за срок от 6 месеца до 1 година - 34.8%.

Наказанието *пробация* е наложено на 2 524 лица (11.6% от всички осъдени), *глоба* - на 1 578 (7.2%), а *обществено порицание* - на 91. На *доживотен затвор* са осъдени 5 лица (виж фиг. 4).

2024

Фиг. 4. Структура на осъдените лица по вид на наложеното наказание през 2024 година

¹ Включват убийства, телесни повреди, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, принуда, обида и клевета, разврат и трафик на хора.

Методологични бележки

Статистическото изследване на престъпленията, обвиняемите и осъдените лица с влезли в сила присъди осигурява информация на базата на годишни данни, получавани от районните, окръжните и военните съдилища.

Обект на наблюдение е дейността на районните, окръжните, военните съдилища и на Специализирания наказателен съд по наказателните дела от общ, частен и административен характер. През 2022 г. съгласно Закона за съдебната власт (изм. и доп. ДВ. бр.32 от 26 Април 2022 г.) Специализираният наказателен съд (СпНС) е закрит. Първоинстанционните наказателни дела пред СпНС, по които е проведено разпоредително заседание, стават подсъдни на Софийския градски съд и разглеждането им продължава от съдебния състав, провел заседанието. Съдиите от съдебните състави, които не са преназначени в Софийския градски съд, се командироваат за участие в разглеждането на делата до приключването на производствата по тях.

Единици на наблюдение са престъпленията, обвиняемите и осъдените лица с влезли в сила присъди в рамките на отчетната година.

В броя на престъпленията, завършили с осъждане, се включват всички престъпления, за които наказателните дела са завършили с условна или ефективна присъда, независимо от броя на извършителите.

Престъпление, извършено от повече от едно лице (в съучастие), се отчита за завършило с осъждане, когато поне едно от обвиняемите лица е осъдено ефективно или условно. В случай че дело приключи с оправдателна присъда за всички лица, извършители на престъплението, то се отчита за завършило с оправдаване. Престъпление се отчита за завършило с прекратяване, когато спрямо извършителя или всички извършители делото е прекратено.

В броя на обвиняемите лица се включват ефективно осъдените, условно осъдените, оправданите, освободените от наказание и лицата, на които делата са прекратени.

В броя на осъдените лица се включват всички осъдени лица, на които с влязла в сила присъда им е наложено ефективно или условно наказание.

Когато няколко лица са осъдени за извършването на едно престъпление, престъплението се отчита само един път, а всяко лице поотделно - в зависимост от изхода на делото. В случаите, когато в едно наказателно дело е осъдено лице за повече от едно престъпление, се отчита най-тежкото наложено наказание по съвкупност. Когато едно лице е осъдено за няколко престъпления, то се отчита към най-тежкото наказуемо деяние, а всяко престъпление поотделно - към съответния вид престъпление.

Възрастта на осъдените лица е посочена в навършени години към момента на извършване на престъплението.

Непълнолетни са лицата на възраст от 14 до 17 навършени години.

Пълнолетни са лицата на възраст 18 и повече навършени години.

Осъдените непълнолетни лица се включват в общия брой на осъдените лица.

Съгласно чл. 31, ал. 1 и 2 от НК наказателноотговорно е пълнолетно лице, навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление. Непълнолетно лице - навършило 14 години, но ненавършило 18 години, е наказателноотговорно, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

Коефициентът на криминална активност е изчислен като отношение на броя на осъдените лица към броя на наказателноотговорното (на 14 и повече навършени години) средногодишно население за съответната година на 100 000 души. Оценката за населението към 31.12.2024 г. отразява промените в броя и структурите на населението, регистрирани при Преброяване 2021. В тази връзка е налице прекъсване в динамичния ред за всички коефициенти от 2022 година.

Данните за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица са получени от изчерпателно изследване чрез статистически формуляри „Карта за обвиняемо лице“ (1-СС), попълвана от органите на досъдебното и съдебното производство и информация от административен източник Единна информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП).